

Brüsszel, 2015.11.6.
COM(2015) 566 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A
TANÁCSNAK**

**a 95/46/EK irányelv alapján, az Európai Bíróság C-362/14. sz. (Schrems-)ügyben hozott
ítéletét követően a személyes adatoknak az Európai Unióból az Amerikai Egyesült
Államokba történő továbbításáról**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a 95/46/EK irányelv alapján, az Európai Bíróság C-362/14. sz. (Schrems-)ügyben hozott ítéletét követően a személyes adatoknak az Európai Unióból az Amerikai Egyesült Államokba történő továbbításáról

1. BEVEZETÉS: A VÉDETT ADATKIKÖTŐRŐL SZÓLÓ HATÁROZAT MEGSEMISÍTÉSE

Az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: a Bíróság) a C-362/14. sz. (Schrems-)ügyben hozott 2015. október 6-i ítélete¹ megerősíti a személyes adatok védelméhez való – az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt – alapvető jog fontosságát, ideértve az is, amikor ilyen adatok az EU-n kívülre továbbítanak.

A személyes adatok továbbítása a transzatlanti kapcsolat alapvető fontosságú eleme. Az EU és az Egyesült Államok egymás legfontosabb kereskedelmi partnerei, és egyre jellemzőbb, hogy az adattovábbítás kereskedelmi kapcsolataik szerves részét képezi.

Ezen adatáramlás megkönnyítése érdekében – ugyanakkor a személyes adatok magas szintű védelmének biztosításával – a Bizottság a 2000. július 20-i 2000/520/EK bizottsági határozat (a továbbiakban: a védett adatkikötőről szóló határozat) elfogadása révén elismerte a védett adatkikötő keretének megfelelőségét. Az említett határozatban a Bizottság – a 95/46/EK irányelv 25. cikkének (6) bekezdése² alapján – az EU-ból származó személyes adatok továbbítása céljából megfelelő védelmet biztosítónak ismerte el az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériuma által kiadott, védett adatkikötőre vonatkozó elveket és az ezzel kapcsolatos gyakran felvetődő kérdéseket³. Ennek eredményeként a személyes adatokat szabadon továbbíthatták uniós tagállamokból az elveket elfogadó egyesült államokbeli vállalatok felé, jóllehet az Egyesült Államok nem rendelkezett általános adatvédelmi törvénnyel. A védett adatkikötőre vonatkozó szabályozás működése a csatlakozó vállalatok kötelezettségvállalásaira és öntanúsítására épül. Jóllehet a védett adatkikötőre (Safe Harbour) vonatkozó elvekhez való csatlakozás és a és a gyakran felvetett kérdésekhez figyelembe vétele önkéntes alapon működik, az USA joga szerint e szabályok kötelezőek az azokhoz csatlakozó jogalanyokra nézve, és végrehajthatóak az Egyesült Államok Szövetségi Kereskedelmi Bizottsága által⁴.

¹ A C-362/14. sz. Maximilian Schrems kontra adatvédelmi biztos ügyben hozott 2015. október 6-i ítélet, EU:C:2015:650 (a továbbiakban ld. még: az ítélet vagy a Schrems-ítélet).

² Az Európai Parlament és a Tanács 1995. október 24-i 95/46/EK irányelve a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, HL L 281., 1995.11.23., 31. o. (a továbbiakban: a 95/46/EK irányelv vagy az irányelv).

³ E közlemény alkalmazásában az „EU” az EGT-t is felöleli. Így tehát a „tagállamokra” történő utalások az EGT-tagállamokat is magukban foglalják.

⁴ A védett adatkikötőre vonatkozó szabályozás részletesebb áttekintését lásd még: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a védett adatkikötő működéséről az uniós polgárok és az EU-ban letelepedett vállalatok szempontjából, COM(2013)0847, végleges.

2015. október 6-i ítéletében a Bíróság érvénytelennek nyilvánította a védett adatkikötőről szóló határozatot. Ennek fényében e közlemény áttekintést kíván nyújtani arról, hogy megfelelési határozat hiányában, a 95/46/EK irányelv alapján milyen alternatív eszközök állnak rendelkezésre a transzatlanti adattovábbításhoz. Röviden ismerteti azt is, hogy az ítélet milyen következményekkel jár a Bizottság más megfelelési határozataira nézve. Az ítéletben a Bizottság egyértelművé tette, hogy a 95/46/EK irányelv 25. cikkének (6) bekezdése szerinti megfelelési határozat a Bizottság azon megállapítása, hogy az érintett harmadik országban a személyes adatok védelmének szintje, jóllehet nem feltétlenül azonos, „lényegét tekintve egyenértékű” – az Európai Unió Alapjogi Chartájának fényében értelmezett irányelv alapján – az Európai Unióban garantált védelmi szinttel. Kifejezetten a védett adatkikötőről szóló határozat vonatkozásában a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az a Bizottság részéről nem tartalmaz elegendő megállapítást az amerikai hatóságoknak a fenti határozat alapján továbbított adatokhoz való hozzáféréseire vonatkozó korlátozásokkal, valamint az ilyen beavatkozással szembeni hatékony jogi védelem meglétével kapcsolatban. A Bíróság egyértelművé tette, hogy az olyan szabályozást, amely lehetővé teszi a hatóságok számára, hogy általános jelleggel hozzáférjenek az elektronikus kommunikációk tartalmához, úgy kell tekintetni, hogy az a magánélet tiszteletben tartásához való jog lényegét sérti. Továbbá, a Bíróság megerősítette, hogy a tagállamok adatvédelmi hatóságai még a 95/46/EK irányelv 25. cikkének (6) bekezdése szerinti megfelelési határozat megléte esetén is hatáskörrel rendelkeznek arra vonatkozóan, és kötelesek teljes függetlenséggel eljárva megvizsgálni, hogy a harmadik ország felé irányuló adattovábbítás megfelel-e a 95/46/EK irányelvben megállapított – az Alapjogi Charta 7., 8. és 47. cikkének fényében értelmezett – követelményeknek. Ugyanakkor a Bíróság azt is kijelentette, hogy csak a Bíróság állapíthatja meg az uniós jogi aktusok, így a Bizottság megfelelési határozatának érvénytelenségét.

A Bíróság ítélete „A védett adatkikötő működése az uniós polgárok és az EU-ban letelepedett vállalatok szempontjából” című, 2013-as bizottsági közleményre⁵ épül, amelyben a Bizottság számos hiányosságot azonosított, és 13 ajánlást tett. Ezen ajánlások alapján a Bizottság 2014 januárja óta folytat tárgyalásokat az USA hatóságaival azzal a céllal, hogy megújult és erőteljesebb megállapodást vezessenek be a transzatlanti adatcseréhez.

Az ítéletet követően a Bizottság továbbra is elkötelezett a személyes adatok transzatlanti továbbításának megújult és szilárd keretére vonatkozó célkitűzés iránt. E tekintetben már újra is kezdte, és fokozta az USA kormányával folytatott tárgyalásokat annak biztosítása céljából, hogy a személyes adatok transzatlanti továbbítására vonatkozó új megállapodás teljes mértékben eleget tegyen a Bíróság által előírtaknak. Az uniós polgárokra vonatkozó személyes adatok folyamatos védelmének biztosítása céljából bármilyen ilyen jellegű keretelvnek megfelelő korlátozásokkal, biztosítékokkal, bírósági ellenőrzési mechanizmusokkal kell rendelkeznie, többek között a hatóságok bűnüldözési és

⁵ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a védett adatkikötő működéséről az uniós polgárok és az EU-ban letelepedett vállalatok szempontjából, COM(2013) 847, végleges, 2013.11.27. Lásd még: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak „Az EU és az Amerikai Egyesült Államok közötti adattovábbítással kapcsolatos bizalom visszaállítása – gyakran feltett kérdések”, COM(2013) 846 végleges, 2013.11.27., és „Az EU és az Amerikai Egyesült Államok közötti adattovábbítással kapcsolatos bizalom visszaállítása – gyakran feltett kérdések” című kapcsolódó feljegyzés, MEMO/13/1059, 2013.11.27.

nemzetbiztonsági célú esetleges hozzáféréseinek tekintetében. Időközben az ipar aggodalmainak adott hangot a folyamatos adattovábbítás lehetőségeivel kapcsolatban⁶, ezért egyértelművé kell tenni, hogy a továbbiakban milyen feltételek mellett kerülhet sor ilyen adattovábbításra. Ez arra ösztönözte a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoportot – a tagállamok összes adatvédelmi hatóságának képviselőiből és az európai adatvédelmi biztostól álló független tanácsadó szervet –, hogy október 16-án nyilatkozatot⁷ bocsásson ki az ítéletből levont első következtetésekről. Egyebek mellett a fenti nyilatkozat az adattovábbítással kapcsolatos alábbi iránymutatást tartalmazta:

- az adattovábbításokat a továbbiakban nem lehet a védett adatkikötőről szóló érvénytelenített bizottsági határozatra alapozni;
- az adattovábbítás jogalapjaként időközben általános szerződéses feltételek (a továbbiakban lásd még: SCC-k) és kötelező erejű vállalati szabályok (a továbbiakban ld. még: BCR-ek) alkalmazhatók, ugyanakkor a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport azt is kijelentette, hogy folytatja az ítélet ezen alternatív eszközökre gyakorolt hatásának elemzését.

A nyilatkozat további felszólítást intézett a tagállamok és uniós intézmények felé, hogy kezdjenek tárgyalásokat az USA hatóságaival a célból, hogy jogi és technikai megoldásokat találjanak az adattovábbításhoz; a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport véleménye szerint e megoldás részét képezhetik az új védett adatkikötőre vonatkozó tárgyalások.

A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport bejelentette, hogy amennyiben 2016. január végéig nem találnak megfelelő megoldást az USA hatóságaival, valamint az adattovábbítás alternatív eszközeinek vizsgálatától függően, az adatvédelmi hatóságok megtesznek minden szükséges és megfelelő intézkedést, ideértve a koordinált végrehajtási fellépést is.

Végül pedig a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport hangsúlyozta az adatvédelmi hatóságok, az uniós intézmények, a tagállamok és vállalatok közös felelősségét azzal kapcsolatban, hogy fenntartható megoldást találjanak a Bíróság ítéletének végrehajtására. A munkacsoport különösen azt szorgalmazta, hogy a vállalkozások mérlegeljék jogi és technikai megoldások bevezetését az adattovábbítás során felmerülő esetleges kockázatok enyhítésére.

⁶ Az ipari társulások képviselői aggodalmuknak adtak hangot többek között az Andrus Ansip alelnök, valamint Věra Jourová és Günther H. Oettinger biztosok által október 14-én, röviddel a Schrems-ítélet meghozatala után szervezett találkozón. Ld. 2015. 10.14-i napi hírek (MEX/15/5840). Lásd még: A 2015. október 15-én Jean-Claude Juncker elnökhöz intézett, és különféle uniós és egyesült államokbeli ipari társulások és vállalatok által aláírt „Nyílt levél a Bíróság C-362/14 Maximilian Schrems kontra adatvédelmi biztos ügyben hozott ítéletének végrehajtásáról”: http://www.digitaleurope.org/DesktopModules/Bring2mind/DMX/Download.aspx?Command=Core_Download&EntryId=1045&PortalId=0&TabId=353

⁷ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport nyilatkozata az alábbi weboldalon érhető el: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/press-material/press-release/art29_press_material/2015/20151016_wp29_statement_on_schrems_judgement.pdf

E közlemény nem sérti az adatvédelmi hatóságok hatásköreit és felelősségét az ilyen adattovábbítás jogszerűségének teljes függetlenséggel⁸ történő megvizsgálása tekintetében. Semmilyen kötelező erejű szabályt nem állapít meg, és teljes mértékben tiszteletben tartja a nemzeti bíróságok arra vonatkozó hatáskörét, hogy értelmezzék az alkalmazandó jogot, és szükség esetén előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé utalják az ügyet. Továbbá, e közlemény nem szolgálhat egyéni vagy kollektív jogosultság vagy követelés alapjául.

2. ALTERNATÍV JOGALAPOK A SZEMÉLYES ADATOK EGYESÜLT ÁLLAMOKBA VALÓ TOVÁBBÍTÁSÁHOZ

A 95/46/EK irányelvben megállapított nemzetközi adattovábbításra vonatkozó szabályok az egyrészt a megfelelő védelmi szintet biztosító harmadik országok felé történő adattovábbítás (az irányelv 25. cikke), másrészt a megfelelő szintű védelmet nem biztosító harmadik országok felé történő adattovábbítás (az irányelv 26. cikke) egyértelmű elkülönítésén alapulnak.

A Schrems-ítélet foglalkozik azokkal a feltételekkel, amelyek alapján a Bizottság – a 95/46/EK irányelv 25. cikkének (6) bekezdése értelmében – megállapíthatja, hogy a harmadik ország megfelelő védelmi szintet biztosít-e.

Amennyiben az EU olyan harmadik ország felé továbbítana adatokat, amelyről azt állapítják meg, hogy nem biztosít megfelelő szintű védelmet, a 95/46/EK irányelv 26. cikke számos alternatív indokot biztosít ahhoz, hogy az adattovábbítás mégis megtörténhessen. Adattovábbításra különösen akkor kerülhet sor, ha a személyes adatok kezelése céljának és módjának meghatározásáért felelős jogalany (a továbbiakban: az adatkezelő):

- a 95/46/EK irányelv 26. cikkének (2) bekezdése értelmében megfelelő garanciákat teremt az egyének magánéletének, alapvető jogainak és szabadságainak védelme, továbbá a kapcsolódó jogok gyakorlása tekintetében. Ilyen garanciák különösen az adatátadóra és az adatátvevőre nézve kötelező erejű szerződési feltételek útján nyújthatók (ld. alább a 2.1. és 2.2. szakaszt). Ezek magukban foglalják a Bizottság által előírt általános szerződési feltételeket, valamint a multinacionális vállalatcsoportok különböző jogalanyai közötti adattovábbítás tekintetében az adatvédelmi hatóságok által engedélyezett kötelező erejű vállalati szabályokat (BCR); vagy
- a 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének a) – f) pontjában kifejezetten felsorolt eltérések egyikére támaszkodik (ld. alább a 2.3. szakaszt).

A valamely adott harmadik ország rendszerének átfogó értékeléséből fakadó, és elvileg az említett rendszer felé irányuló összes adattovábbításra kiterjedő megfelelőségi határozatokkal összehasonlítva, ezen alternatív adattovábbítási jogalapok egyrészt korlátozottabb hatályúak (mivel csak konkrét adatáramlásokra vonatkoznak), másrészt szélesebb kiterjedésűek (mivel

⁸ Ld. az EU Alapjogi Chartája 8. cikkének (3) bekezdését és az EUMSZ 16. cikkének (2) bekezdését. E függetlenséget a Bíróság is hangsúlyozta Schrems-ítéletében.

nem feltétlenül korlátozódnak adott országra). Azon jogalanyok által végzett adattovábbításra alkalmazandók, amelyek úgy határoztak, hogy élni kívánnak a 95/46/EK irányelv 26. cikke nyújtotta lehetőségek egyikével. Továbbá, ha az adatátadók és adatátvevők adattovábbításukat ilyen indokokra alapozzák, és mivel nem hagyatkozhatnak a harmadik ország megfelelőségét megállapító bizottsági határozatra, felelősek annak biztosításáért, hogy az adattovábbítás eleget tegyen az irányelv rendelkezéseinek.

2.1. Szerződéses megoldások

Ahogy arra a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport is rámutatott, a 95/46/EK irányelv 26. cikkének (2) bekezdése szerinti megfelelő garanciák nyújtásához a szerződési feltételeknek „kellően ellensúlyozniuk kell a megfelelő védelem általános szintjének hiányát azáltal, hogy bármely adott helyzetben pótolják a védelem alapvető fontosságú hiányzó elemeit”⁹. Az ilyen eszközök nemzetközi adattovábbításokban történő felhasználásának megkönnyítése céljából a Bizottság – az irányelv 26. cikkének (4) bekezdésével összhangban – jóváhagyott négy különböző, az irányelv 26. cikkének (2) bekezdésében foglalt követelményeket teljesítőnek ítélt általános szerződési mintafeltétel-csoportot. A mintafeltételek két csoportja az adatkezelők közötti adattovábbításra¹⁰, a másik kettő pedig az adatkezelő és az utasítása szerint eljáró adatfeldolgozó közötti adattovábbításra vonatkozik¹¹. E mintafeltételek mindegyik csoportja megállapítja mind az adatátadó, mind az adatátvevő kötelezettségeit. Ezek kötelezettségeket foglalnak magukban többek között az alábbiakkal kapcsolatban: biztonsági intézkedések, az érintett tájékoztatása érzékeny adatok továbbítása esetén, az adatátadó értesítése a harmadik országok bűnüldöző hatóságai által kérelmezett hozzáférésről vagy bármilyen véletlen vagy jogosulatlan hozzáférésről, valamint az érintettek saját személyes adataikhoz való hozzáféréséhez, személyes adataik helyesbítéséhez vagy törléséhez való joga, valamint az általános szerződési feltételek bármelyik fél általi megsértése esetén az érintettek kártérítésére vonatkozó szabályok. A szerződési mintafeltételek azt is előírják, hogy az uniós adatalanyok az adatátadó letelepedési helye szerinti tagállam adatvédelmi hatósága és/vagy bírósága előtt hivatkozhatnak a szerződési feltételek alapján őket – mint kedvezményezett harmadik személyeket – megillető jogokra¹². A szerződési feltételekben azért van szükség e jogokra és kötelezettségekre, mivel – a

⁹ Ld. a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport „Személyes adatok továbbítása harmadik országokba: Az európai uniós adatvédelmi irányelv 25. és 26. cikkének alkalmazása” című 12. munkadokumentumát, 1998. július 24., 16. o.

¹⁰ A Bizottság 2001. június 15-i 2001/497/EK határozata a 95/46/EK irányelv alapján a személyes adatok harmadik országokba irányuló továbbítására vonatkozó általános szerződési feltételekről, HL L 181., 2001.7.4., 19. o., és A Bizottság 2004. december 27-i 2004/915/EK határozata a 2001/497/EK határozat módosításáról a személyes adatoknak harmadik országokba irányuló továbbadására vonatkozó alternatív általános szerződési feltételek bevezetéséről, HL L 385., 2004.12.29., 74. o.

¹¹ A Bizottság 2001. december 27-i 2002/16/EK határozata a 95/46/EK irányelv alapján a személyes adatoknak harmadik országbeli adatfeldolgozók részére történő továbbítására vonatkozó általános szerződési feltételekről, HL L 6., 2002.1.10., 52. o., és a Bizottság 2010. február 5-i 2010/87/EU határozata a 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján a személyes adatok harmadik országbeli adatfeldolgozók részére történő továbbítására vonatkozó általános szerződési feltételekről, HL L 39., 2010.2.12., 5. o. Az utóbbi által hatályon kívül helyezett előbbi határozat csak a 2010. május 15. előtt kötött szerződésekre vonatkozik.

¹² Ld. pl. a 2004/915/EK bizottsági határozat (6) preambulumbekzdését, valamint mellékletének V. szerződési feltételét; a 2010/87/EK bizottsági határozat mellékletének 7. általános szerződési feltételét.

megfelelőség Bizottság általi megállapításának eseteivel szemben, – nem tételezhető fel, hogy a harmadik országbeli adatátvevő megfelelő felügyeleti és az adatvédelmi szabályokat végrehajtó rendszer hatálya alatt áll.

Mivel a Bizottság határozatai a tagállamokban teljes egészében kötelezőek, az általános szerződési feltételek valamely szerződésbe történő belefoglalása azt jelenti, hogy a nemzeti hatóságoknak elvileg kötelező elfogadniuk azokat. Következésképpen nem utasíthatják el a harmadik országba irányuló adattovábbítást kizárólag azon az alapon, hogy ezen általános szerződési feltételek nem nyújtanak megfelelő garanciákat. Ez nem sérti azon arra vonatkozó hatáskörüket, hogy e szerződési feltételeket a Bíróság által a Schrems-ítéletben megállapított követelmények fényében megvizsgálják. Kétség esetén az ügyet a nemzeti bíróság elé kell vinniük, amely előzetes döntéshozatal iránti kérelmet intézhet a Bírósághoz. Jóllehet a tagállamok többségében a 95/45/EK irányelvet átültető jogszabály a továbbításhoz nem ír elő előzetes nemzeti engedélyezést, egyes tagállamok értesítési és/vagy előengedélyezési rendszert alkalmaznak az általános szerződési feltételek alkalmazására. Ilyen esetben a nemzeti adatvédelmi hatóságnak össze kell hasonlítania az általános szerződési feltételeket a szerződés elkészítésekor abban ténylegesen szereplő szerződési feltételekkel, és ellenőriznie kell, hogy azokat nem változtatták-e meg¹³. Amennyiben a szerződési feltételeket módosítás nélkül átvették¹⁴, az engedélyt elvileg¹⁵ automatikusan megadják¹⁶. Az alább (ld. 2.4. szakasz) részletesebben ismertetettek szerint ez nem sérti azon további intézkedéseket, amelyeket az adatátvevőnek esetlegesen meg kell hoznia, különösen a harmadik ország jogrendszerében bekövetkező – az adatátvevő szerződésből fakadó kötelezettségeinek teljesítését esetlegesen akadályozó – változásokra vonatkozóan az adatátvevőtől kapott információk nyomán. Az általános szerződési feltételek alkalmazása során mind az adatátadó, mind az adatátvevő – azzal, hogy alávetette magát a szerződésnek – az adatvédelmi hatóság felügyelete alá kerül.

Az általános szerződési feltételek elfogadása nem akadályozza a vállalatokat abban, hogy más eszközökre, például *ad hoc* szerződéses megállapodásokra is támaszkodjanak annak

¹³ Megjegyzendő, hogy az általános adatvédelmi rendeletre vonatkozó javaslat (COM(2012) 11 végleges) kilátásba helyezi, hogy az SCC-ken vagy BCR-ken alapuló adattovábbításokhoz – amennyiben azokat a Bizottság fogadta el vagy az egységes alkalmazást célzó tervezett mechanizmussal összhangban fogadták el – nincs szükség további engedélyezésre.

¹⁴ Az általános szerződési feltételek alkalmazása ugyanakkor nem akadályozza meg a feleket abban, hogy azokat más feltételekkel egészítsék ki, feltéve, hogy azok sem közvetlen, sem közvetett módon nem ellentétesek a Bizottság vagy a felügyeleti hatóság által jóváhagyott szerződési feltételekkel, és nem sértik az érintettek alapvető jogait és szabadságait. Ld. az Európai Bizottság dokumentumát a személyes adatok EU-ból/EGT-ből harmadik országok felé való továbbításával kapcsolatos gyakran feltett kérdésekről (FAQ B.1.9), 28. o. (angolul elérhető az alábbi weboldalon: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/international_transfers_faq/international_transfers_faq.pdf).

¹⁵ Amennyiben az adatvédelmi hatóságnak kétségei vannak afelől, hogy az általános szerződési feltétel megfelel-e az irányelv követelményeinek, a kérdést továbbítania kell a nemzeti bíróságnak, amely ezt követően a kérdést előzetes döntéshozatalra utalja a Bírósághoz (vö. a Schrems-ítélet 51., 52., 64. és 65. paragrafusa).

¹⁶ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport együttműködési eljárást alakított ki az adatvédelmi hatóságok között konkrétan az egy vállalat által más tagállamokban alkalmazni kívánt szerződési feltételek jóváhagyására. Ld. a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport 226. munkadokumentumát az EK szerződési mintafeltételének megfelelő „szerződési feltételekről” szóló közös vélemények kibocsátását célzó együttműködési eljárás kialakításáról, 2014. november 26. Ld. még a 2004/915/EK bizottsági határozat mellékletének VII. pontját, és a 2010/87/EU bizottsági határozat mellékletének 10. szerződéses feltételét.

igazolásához, hogy adattovábbításaira – a 95/46/EK irányelv 26. cikkének (2) bekezdése szerinti – megfelelő garanciák mellett kerül sor. Az irányelv 26. cikkének (2) bekezdése alapján ezeket a nemzeti hatóságoknak eseti alapon kell jóváhagyniuk. Néhány adatvédelmi hatóság e területre vonatkozó iránymutatást dolgozott ki, többek között szabványosított szerződések vagy az adattovábbításra vonatkozó szerződéses feltételek megszövegezésekor követendő részletes szabályok formájában. A vállalatok többsége által nemzetközi adattovábbításaihoz jelenleg használt szerződések azonban a Bizottság által jóváhagyott általános szerződési feltételeken¹⁷ alapulnak.

2.2. Vállalatcsoporton belüli adattovábbítás

Valamely multinacionális vállalat kötelező erejű vállalati szabályokat (BCR) fogadhat el a célból, hogy – a 95/46/EK irányelv 26. cikkének (2) bekezdésében foglalt követelményeknek megfelelően – személyes adatokat továbbítson az EU-ból az EU-n kívüli leányvállalatoknak. Az ilyesfajta gyakorlati kódex csak a vállalaton belüli adattovábbításhoz biztosít jogalapot.

A kötelező erejű vállalati szabályok alkalmazása így lehetővé teszi a személyes adatok szabad áramlását a vállalatcsoport különféle jogalanyai között világszerte, így nem kell minden egyes vállalati jogalany között külön szerződéses megállapodásokat kötni, ugyanakkor viszont biztosítja, hogy az egész csoporton belül egyetlen kötelező és végrehajtható szabálysorral biztosítsák a személyes adatok egyformán magas szintű védelmét. Egyetlen szabálysor alkalmazása egyszerűbb és hatékonyabb rendszert teremt, amelyet a személyzet könnyebben hajt végre, az érintettek pedig könnyebben megértenek. A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport – ahhoz, hogy segítséget nyújtson a vállalatoknak a kötelező erejű vállalati szabályok megszövegezéséhez – uniós adatvédelmi standardok¹⁸ alapján összeállította a kötelező erejű vállalati szabályok tartalmi (pl. a cél korlátozása, az adatfeldolgozás biztonsága, az érintettek átlátható módon történő tájékoztatása, a csoporton kívülre történő továbbításra vonatkozó korlátozások, egyéni hozzáférési jogok, helyesbítés és kifogásolás) és eljárási (pl. audit, megfelelési monitoring, panaszkezelés, az adatvédelmi hatóságokkal való együttműködés, felelősség és joghatóság) követelményeit. E szabályok nemcsak, hogy kötelezőek a vállalatcsoport tagjaira nézve, de – az általános szerződési feltételekhez hasonlóan – de az EU-ban is végrehajthatóak: azok a személyek, akiknek adatait a vállalatcsoport valamely tagja feldolgozza, kedvezményezett harmadik félként jogosultak kikényszeríteni a kötelező erejű vállalati szabályoknak való megfelelést azáltal, hogy panaszt tesznek az adatvédelmi hatóság előtt vagy valamely tagállam bíróságán keresetet nyújtanak be. Továbbá, a kötelező erejű vállalati szabályokban ki kell jelölni egy olyan EU-n belüli jogalanyt, amely felelősséget vállal azért, ha a csoport valamely – e szabályok által kötött – tagja az EU-n kívül megszegi a szabályokat.

¹⁷ Ld. a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport 226. munkadokumentumát az EK szerződési mintafeltételének megfelelő „szerződési feltételekről” szóló közös vélemények kibocsátását célzó együttműködési eljárás kialakításáról, 2014. november 26., 2. o.,

¹⁸ Ld. a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport 153. munkadokumentumát a kötelező társasági szabályokban megtalálható elemek és elvek táblázatáról, 2008. június 24.; 154. munkadokumentumát a kötelező vállalati szabályok szerkezetének kialakításáról, 2008. június 24.; és 155. munkadokumentumát a kötelező erejű vállalati szabályokkal kapcsolatos gyakran feltett kérdésekről, 2008. június 24.

A legtöbb tagállam irányelvet átültető jogszabálya szerint a kötelező erejű vállalati szabályok alapján történő adattovábbítást minden tagállamban annak az adatvédelmi hatóságnak kell engedélyeznie, amelytől a multinacionális vállalat az adatokat továbbítani kívánja. A folyamat elősegítése és felgyorsítása, valamint a kérelmezőkre nehezedő terhek enyhítése céljából, a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport egységes igénylőlapot¹⁹ hozott létre, és konkrét együttműködési eljárást alakított ki az érintett adatvédelmi hatóságok²⁰ között, amely eljárás magában foglalja a jóváhagyásra irányuló eljárás lefolytatásáért felelős „vezető hatóság” kijelölését.

2.3. Eltérések

A megfelelőségi határozat a 95/46/EK irányelv 25. cikkének (6) bekezdése szerinti megfelelőségre vonatkozó határozat hiányában, és függetlenül az SCC-k és/vagy kötelező erejű vállalati szabályok használatától, a személyes adatok továbbíthatók harmadik országban székhellyel rendelkező jogalanyoknak a 95/46/EK irányelv 26. cikkének (1) bekezdésében²¹ megállapított alternatív eltérések szerinti mértékben:

- az érintett egyértelmű hozzájárulását adta a tervezett továbbításhoz;
- a továbbítás az érintett és az adatkezelő közötti szerződés teljesítéséhez, vagy az érintett kérelmére hozott, szerződést megelőző intézkedések végrehajtásához szükséges;
- a továbbítás az adatkezelő és valamely harmadik fél közötti, az érintett érdekét szolgáló szerződés megkötéséhez vagy teljesítéséhez szükséges;
- a továbbítás fontos közérdekből²² vagy jogi követelések megállapítása, érvényesítése vagy védelme miatt szükséges, illetve azt jogszabály írja elő;
- a továbbítás az érintett létfontosságú érdekeinek védelme miatt szükséges;

¹⁹ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport 133. munkadokumentuma a személyes adatok továbbítása kötelező vállalati szabályainak jóváhagyására vonatkozó egységes igénylőlapjáról, 2007. január 10.

²⁰ Ld. a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport 107. munkadokumentumát a kötelező erejű vállalati szabályokból származó megfelelő garanciákról szóló közös vélemények kibocsátását célzó együttműködési eljárás kialakításáról, 2005. április 14.

²¹ Amint azt a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport hangsúlyozta, amennyiben a 95/46/EK irányelv egyéb rendelkezései további követelményeket fogalmaznak meg a fenti eltérések alkalmazása tekintetében (például a 8. cikk korlátozásai a különleges adatok feldolgozása vonatkozásában), ezeket tiszteletben kell tartani. Lásd a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport „Az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről szóló munkadokumentum”-át (WP 114), 2005. november 25., 8. o. Lásd még: Európai Bizottság, „Gyakran ismételt kérdések a személyes adatok az EU/EGT-ből harmadik országokba történő továbbításával kapcsolatban” (GYIK D. 2), 50. o.

²² Ide tartozhatnak például az adó- vagy vámhatóságok, vagy társadalombiztosítási ügyekért felelős hivatalok közötti adattovábbítások (lásd a 95/46/EK irányelv 58. preambulumbekendését). Az eltérések a pénzügyi szolgáltatási ágazatban a felügyeleti szervek közötti továbbításokra is kiterjedhetnek. Lásd a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport „Munkadokumentum: a személyes adatok továbbítása harmadik országokba: az adatvédelmi irányelv 25. és 26. cikkének alkalmazása” (WP 12), 1998. július 24., 25. o.

- a továbbítást olyan nyilvántartásból végzik, amely a törvények vagy rendeletek értelmében a nyilvánosság tájékoztatását szolgálja, és amely általában a nyilvánosság, vagy bármely jogos érdekét igazoló személy számára betekintés céljából rendelkezésre áll, amennyiben a jogszabályok által a betekintésre megállapított feltételek az adott esetben teljesülnek.

Ezen indokok alapján el lehet térni a személyes adatok harmadik országban székhellyel rendelkező jogalanyok számára történő olyan továbbításának általános tilalmától, amely nem biztosítja a megfelelő szintű adatvédelmet. Az adatátadóknak ténylegesen nem kell megbizonyosodnia arról, hogy az adatátvevő megfelelő védelmet biztosít, és általában nem kell az illetékes nemzeti hatóságok előzetes engedélyét kérni a továbbításhoz. Mindazonáltal a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport úgy véli, hogy ezen eltéréseket megszorítóan kell értelmezni kivételes jellegük miatt²³.

A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport nem kötelező erejű iránymutatásokat dolgozott ki a 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozóan²⁴. Ezek közé tartozik néhány „bevált gyakorlat”-ra vonatkozó szabály, amelyek abból a célból készültek, hogy iránymutatást biztosítsanak az adatvédelmi hatóságoknak a végrehajtási intézkedésekhez²⁵. A munkacsoport különösen azt javasolja, hogy az ismétlődőnek, tömegesnek vagy strukturálisnak minősülő személyes adatok továbbítását megfelelő biztosítékok mellett, és amennyiben lehetséges, olyan külön jogi kereten belül kell végezni, mint például az SCC-k vagy kötelező erejű vállalati szabályok²⁶.

Ebben a közleményben a Bizottság csak azokkal az eltérésekkel foglalkozik, amelyek különösen fontosaknak tűnnek kereskedelmi összefüggésben a továbbítások tekintetében annak megállapítását követően, hogy a védett adatkikötőről szóló határozat érvénytelen.

2.3.1. Szerződés teljesítéséhez vagy szerződést megelőző intézkedések végrehajtásához szükséges, az érintett kérelmére történő továbbítások (26. cikk (1) bekezdés b) pont)

Ez az eltérés alkalmazható például szállodafoglalás esetén, vagy ha banki átutalás érdekében továbbítanak fizetési adatokat harmadik országba. Azonban a 29. cikk alapján létrehozott

²³ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport, „Munkadokumentum az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről” (WP 114), 2005. november 25., 7. és 17. o.

²⁴ Lásd a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport „Munkadokumentum: A személyes adatok továbbítása harmadik országokba: az EU adatvédelmi irányelve 25. és 26. cikkének alkalmazása” című munkadokumentumát (WP 12), 1998. július 24., és „Munkadokumentum az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről” című munkadokumentumot (WP 114), 2005. november 25. Lásd még: Európai Bizottság „Gyakran ismételt kérdések személyes adatok az EU/EGT-ből harmadik országokba történő továbbításával kapcsolatban” (GYIK D.1–D.9), 48–54. o.

²⁵ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport, „Munkadokumentum az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről” (WP 114), 2005. november 25., 8–10. o.

²⁶ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport, „Munkadokumentum az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről” (WP 114, 2005. november 25.), 9. o. A munkacsoport szerint eltérés alapján tömeges vagy megismételt továbbításra csak akkor kerülhet sor, ha az SCC-k vagy kötelező erejű vállalati szabályok alkalmazása a gyakorlatban lehetetlen, és ha csekély az érintettekkel kapcsolatos kockázat (pl. nemzetközi pénzáttalások). Lásd még: Európai Bizottság „Gyakran ismételt kérdések személyes adatok az EU/EGT-ből harmadik országokba történő továbbításával kapcsolatban” (GYIK D.1), 49. o.

munkacsoport valamennyi ilyen esetben úgy véli, hogy „szoros és alapvető kapcsolatnak”, „közvetlen és objektív kapcsolatnak” kell fennállnia az érintett és a szerződés céljai vagy a szerződéskötést megelőző intézkedés között (szükségességi vizsgálat)²⁷. Az eltérés a továbbítás céljához szükségtelen további információk továbbítására sem alkalmazható, sem más, a szerződés teljesítésétől eltérő célt szolgáló továbbítások esetében (pl. utómarketing)²⁸. A szerződéskötést megelőző intézkedések tekintetében a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport azon a véleményen volt, hogy csak az érintett által kezdeményezett kapcsolatfelvételekre (pl. információkérés egy bizonyos szolgáltatással kapcsolatban) terjedhet ki eltérés, ám az adatkezelő marketing megkereséseiből eredőkre nem²⁹.

2.3.2. Az adatkezelő és valamely harmadik fél közötti, az érintett érdekét szolgáló szerződés megkötéséhez vagy teljesítéséhez szükséges továbbítások (26. cikk (1) bekezdés c) pont)

Ez az eltérés alkalmazandó lehet például abban az esetben, ha az érintett nemzetközi banki átutalás kedvezményezettje, vagy amikor az utazási iroda valamely légitársaság számára továbbítja egy repülőjegy-foglalás részleteit. Ebben az esetben is érvényes a szükségességi teszt, és szoros és alapvető kapcsolatnak kell fennállnia az érintett érdeke és a szerződés célja között.

2.3.3. Jogi követelések létrejöttéhez, érvényesítéséhez vagy védelméhez szükséges, vagy jogszabály által előírt továbbítások (26. cikk (1) bekezdés d) pont)

Ez az eltérés alkalmazható lehet például, ha egy vállalkozásnak azért kell továbbítania adatokat, hogy megvédje magát egy keresettel szemben, illetve, hogy ilyen igénnyel lépjen fel bíróság vagy hatóság előtt. A két előző eltéréshez hasonlóan itt is érvényesül a szükségességi teszt:³⁰ szoros kapcsolatnak kell fennállnia a peres vagy egyéb jogi eljárással (ideértve a közigazgatási eljárásokat is).

A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport szerint az eltérés csak akkor alkalmazható, ha a büntető- vagy polgári jogi nemzetközi együttműködésre vonatkozó, a továbbításról

²⁷ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport „Munkadokumentum az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről” (WP 114, 2005. november 25.), 13. o. Lásd még a 6/2002 véleményt az utasokkal kapcsolatos információk és egyéb adatok továbbításáról a légitársaságoktól az Egyesült Államoknak (WP 66), 2002. október 24.

²⁸ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport „Munkadokumentum: A személyes adatok továbbítása harmadik országokba: az EU adatvédelmi irányelve 25. és 26. cikkének alkalmazása” (WP 12), 1998. július 24., 24.o., „Munkadokumentum az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről” (WP 114), 2005. november 25., 13. o.

²⁹ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport „Munkadokumentum: A személyes adatok továbbítása harmadik országokba: az adatvédelmi irányelv 25. és 26. cikkének alkalmazása” (WP 12), 1998. július 24., 24. o.

³⁰ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport, „Munkadokumentum az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről” (WP 114, 2005. november 25.), 15. o. Például a munkaviszonnyal összefüggésben az eltérés nem használható fel esetleges jövőbeni jogvitákra hivatkozással az összes alkalmazott adatainak a csoport harmadik országban létrejött anyavállalata számára történő továbbításához.

rendelkező nemzetközi szabályok érvényesültek, különösen amint az az 1970. március 18-i Hágai Egyezmény rendelkezéseiből („bizonyításfelvételi egyezmény”)³¹ következik.

2.4.3. Az érintett egyértelmű előzetes hozzájárulását adta a tervezett továbbításhoz (26. cikk (1) bekezdés a) pont)

Noha a hozzájárulás szolgálhat az adattovábbítás alapjául, számos szempontot figyelembe kell venni. Előzetes beleegyezés kell az adott (vagy egy bizonyos kategóriába tartozó) továbbításhoz, mivel a beleegyezésnek a „javasolt” továbbításra kell vonatkoznia. Online kérés esetében a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport javasolta a kipipálható (és nem az előre kipipált) rubrika használatát³². Mivel a beleegyezésnek egyértelműnek kell lennie, a megadással kapcsolatos bármely kétely esetén az eltérés nem lenne alkalmazható. Ez várhatóan azt fogja jelenteni, hogy sok olyan helyzetre, amelyekben a beleegyezés a legjobb esetben is hallgatólagos (például azért, mert az érintett tudott a továbbításról és nem tiltakozott), nem terjedne ki az eltérés. Ezzel szemben a eltérés alkalmazható lenne azokban az esetekben, amikor az átadó közvetlen kapcsolatban áll az érintettel, a szükséges felvilágosítás könnyen biztosítható, és az egyértelmű hozzájárulás beszerezhető³³.

Ezen túlmenően a 95/46/EK irányelv 2. cikkének h) pontja szerint a hozzájárulásnak önkéntesnek, kifejezettnek és tájékozottnak kell lennie. A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport szerint az első követelmény értelmében bármely „nyomásgyakorlás” a hozzájárulás érvénytelenségét vonhatja maga után. Ez különösen fontos a foglalkoztatással összefüggésben, ahol a munkavállalók alárendelt és eredendően függő viszonya rendszerint meg fogja kérdőjelezni a hozzájárulást³⁴. Általánosabban, a hozzájárulás nem tekinthető érvényesnek, ha az érintettnek nem volt lehetősége a valós választásra vagy kész tények elé állították³⁵.

³¹ Hágai egyezmény a polgári és kereskedelmi ügyekben külföldön történő bizonyításfelvételtől, *aláírásra megnyílt* 1970. március 18-án, U.S.T. 23. 2555, 847 U.N.T.S. 241. Ezen egyezmény kiterjed többek között a tárgyalást megelőzően új tény felmerülésére, illetve arra, ha egy tagállam igazságügyi hatósága megkeresést küld egy másik tagállam illetékes hatóságának, amelyben bizonyítékot kér a megkereső tagállamban folytatott bírósági eljárásban történő felhasználás céljára.

³² A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport, „Munkadokumentum az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről” (WP 114), 2005. november 25., 10. o., hivatkozással az „5/2004 vélemény a nem kívánt, közvetlen üzletszerzésre irányuló tájékoztatásról a 2002/58/EK irányelv 13. cikke értelmében” (WP 90), 2004. február 27., 3.2. pontjára.

³³ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport „Munkadokumentum: A személyes adatok továbbítása harmadik országokba: az adatvédelmi irányelv 25. és 26. cikkének alkalmazása” (WP 12), 1998. július 24., 24. o.

³⁴ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport, „8/2001 vélemény a személyes adatok feldolgozásáról a foglalkoztatás kontextusában” (WP 48), 2001. szeptember 13., 3., 23. és 26. o. A munkacsoport szerint a hozzájárulást olyan esetekre kell korlátozni, amikor a munkavállaló ténylegesen szabadon választhat, és a későbbiekben is hátrányok nélkül vissza tudja vonni a hozzájárulását. Lásd a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport „Az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről szóló munkadokumentum”-át (WP 114), 2005. november 25., 11. o.

³⁵ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport, „Munkadokumentum az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről” (WP 114, 2005. november 25.), 11. o. Lásd még a 6/2002 véleményt az utasokkal kapcsolatos információk és egyéb adatok továbbításáról a légitársaságoktól az Egyesült Államoknak (WP 66), 2002. október 24.

Igen fontos, hogy az érintetteknek előzetesen tájékoztatást kell kapniuk arról, hogy az adatok továbbíthatóak az EU-n kívülre, illetve hogy ez mely harmadik országba és milyen feltételekkel (cél, a fogadó(k) kiléte és adatai, stb.) történhet. Ezen tájékoztatásnak ki kell terjednie arra a konkrét kockázatra, hogy az érintettek adatait olyan harmadik országba továbbítják, ahol nincs megfelelő védelem³⁶. Továbbá, amint arra a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport rámutatott, az érintett hozzájárulása visszavonásának elvileg meg kell akadályoznia a személyes adatok bármely további feldolgozását, noha a visszavonás nem lehet visszamenőleges hatályú³⁷. E korlátozások fényében a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport úgy véli, hogy a beleegyezés valószínűleg nem teremt megfelelő hosszú távú keretet az adatkezelők számára a strukturális adattovábbításokhoz³⁸.

2.4. Összefoglaló a személyes adatok továbbításának alternatív jogalapjairól

A fentiekből az következik, hogy a vállalatok többféle alternatív eszközt használhatnak olyan harmadik országokba irányuló nemzetközi adattovábbításaikhoz, amelyek nem biztosítanak megfelelő szintű adatvédelmet a 95/46/EK irányelv 25. cikk (2) bekezdése értelmében. A Schrems-ügyben hozott ítélet nyomán a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport egyértelművé tette, hogy az SCC-k és a kötelező erejű vállalati szabályok használhatóak adatoknak az Egyesült Államokba történő továbbítására, ugyanakkor a munkacsoport az adatvédelmi hatóságok a konkrét esetek kivizsgálása vonatkozó hatáskörének sérelme nélkül folytatja értékelését³⁹. Az iparág szereplői különféleképpen reagáltak az ítéletre, többek között ezen alternatív eszközök alapján végeztek adattovábbításokat⁴⁰.

Azonban rá kell mutatni két fontos feltételre. Először is emlékeztetni kell arra, hogy a sajátos jogalaptól függetlenül a harmadik országba történő továbbítás csak akkor lehet jogszerű, ha az adatokat eredetileg az EU-ban letelepedett adatkezelő gyűjtötte és dolgozta fel összhangban a 95/46/EK irányelvet átültető, alkalmazandó nemzeti jogszabályokkal. Az irányelv kifejezetten kimondja, hogy továbbítást megelőző feldolgozási tevékenység és a továbbítás során teljes mértékben tiszteletben kell tartani a tagállamok által az irányelv egyéb rendelkezései alapján elfogadott szabályokat⁴¹. Másodsorban, amennyiben egy bizottság nem állapítja meg a

³⁶ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport „Munkadokumentum: A személyes adatok továbbítása harmadik országokba: az adatvédelmi irányelv 25. és 26. cikkének alkalmazása” (WP 12), 1998. július 24., 24. o.

³⁷ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport, „15/2011 vélemény a hozzájárulás meghatározásáról” (WP 187), 2011. július 13., 9. o.

³⁸ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport, „Munkadokumentum az 1995. október 24-i 95/46/EK irányelv 26. cikke (1) bekezdésének közös értelmezéséről” (WP 114, 2005. november 25.), 11. o.

³⁹ Lásd a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport 2015. október 16-i állásfoglalását (fenti 8. l. lábjegyzet).

⁴⁰ Számos multinacionális vállalat nyilatkozott úgy, hogy az Egyesült Államokba történő adattovábbításait ezen alternatív eszközök alapján végzik. Lásd például a Microsoft (<http://blogs.microsoft.com/on-the-issues/2015/10/06/a-message-to-our-customers-about-eu-us-safe-harbor/>) vagy a Salesforce (<http://www.salesforce.com/company/privacy/data-processing-addendum-faq.jsp>) által tett nyilatkozatokat. Más egyesült államokbeli vállalatok, mint például az Oracle úgy nyilatkoztak, hogy a felhő alapú szolgáltatásokat igénybe vevő megrendelők számára felajánlják a lehetőséget, hogy adataikat Európában tárolják annak érdekében, hogy ne legyenek máshová küldve tárolás céljából: <http://www.irishtimes.com/business/technology/oracle-keeps-european-data-within-its-eu-based-data-centres-1.2408505?mode=print&ot=example.AjaxPageLayout.ot>

⁴¹ Lásd a 95/46/EK irányelv (60) preambulumbekzdését és 25. cikkének (1) bekezdését.

megfelelőséget, az adatkezelők feladata annak biztosítása, hogy az adattovábbításokra megfelelő biztosítékok mellett kerüljön sor, az irányelv 26. cikke (2) bekezdésének megfelelően. Ezt az értékelést a szóban forgó továbbítás valamennyi körülménye fényében kell elvégezni. Különösen, hogy az SCC-k és kötelező erejű vállalati szabályok egyaránt előírják, hogy amennyiben az adatátvevő okkal feltételezheti, hogy a fogadó országban alkalmazandó szabályozás lehetetlenné teheti számára, hogy teljesítse kötelezettségeit, akkor haladéktalanul értesítenie kell az adatátadót az EU-ban. Ebben az esetben az átadó megfontolhatja a szükséges intézkedések megtételét a személyes adatok védelmének biztosítása érdekében⁴². Ezek a technikai, szervezési, jogi vagy az üzleti modellhez kapcsolódó intézkedésektől⁴³ az adattovábbítás felfüggesztésének vagy a szerződés felmondásának lehetőségéig terjedhetnek. Az adattovábbítás valamennyi körülményét figyelembe véve ezért lehetséges, hogy az adatátadóknak további biztosítékokat kell bevezetniük a továbbítás vonatkozó jogi alapjának kiegészítése érdekében, hogy megfeleljenek az irányelv 26. cikkének (2) bekezdésében szereplő követelményeknek.

Az ilyen követelményeknek való megfelelésről végső soron az adatvédelmi hatóságoknak kell döntenie eseti alapon a felügyeleti és végrehajtási hatáskörük részeként, beleértve a kötelező erejű vállalati szabályok és szerződéses megállapodások jóváhagyását, vagy az egyéni panaszok alapján történő eljárást. Míg egyes adatvédelmi hatóságok kétségüket fejezték ki az olyan továbbítási eszközök használatával kapcsolatban, mint például a transzatlanti adatáramlások alapjául szolgáló SCC-k és kötelező erejű vállalati szabályok⁴⁴, a Schrems-ügyben hozott ítéletet követő állásfoglalásában a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport bejelentette, hogy a továbbiakban is elemezni fogja az ítélet hatását az egyéb továbbítási eszközökre⁴⁵. Ez nem sérti az adatvédelmi hatóságok konkrét esetek kivizsgálására és a magánszemélyek megvédésére vonatkozó hatásköreit.

3. A SCHREMS-ÜGYBEN HOZOTT ÍTÉLET HATÁSA A MEGFELELŐSÉGI HATÁROZATOKRA

⁴² Lásd például: a 2010/87/EU bizottsági határozat mellékletének 5. pontját, és a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport által készített „Munkadokumentum szerkezetének kialakításáról a kötelező erejű vállalati szabályok”-at (WP 154), 2008. június 24., 8. o..

⁴³ Lásd például az Európai Hálózat- és Információbiztonsági Ügynökség (ENISA) által kiadott iránymutatást: https://resilience.enisa.europa.eu/article-13/guideline-for-minimum-security-measures/Article_13a_ENISA_Technical_Guideline_On_Security_Measures_v2_0.pdf

⁴⁴ Lásd például a német szövetségi és tartományi szintű adatvédelmi hatóságok adatvédelmi konferenciáján 2015. október 26-án kiadott állásfoglalást: <https://www.datenschutz.hessen.de/ft-europa.htm#entry4521>. Hangsúlyozva, hogy a Schrems ítélet „szigorú, lényeges követelményeket” fogalmaz meg, amelyeket mind a Bizottságnak, mind a felügyelő hatóságoknak tiszteletben kell tartaniuk, az állásfoglalás jelzi, hogy a német adatvédelmi hatóságok értékelni fogják az alternatív eszközökön (SCC-k, kötelező erejű vállalati szabályok) alapuló adattovábbítások jogszerűségét, és nem fogják újra engedélyezni az említett eszközök használatát. Ezzel párhuzamosan egyes német adatvédelmi hatóságok egyértelmű figyelmeztetést adtak ki, miszerint az alternatív továbbítási eszközök jogi felülvizsgálat alatt állnak. Lásd például a schleswig-holsteini adatvédelmi hatóságok által kiadott állásfoglalást: <https://www.datenschutzzentrum.de/artikel/981-ULD-Position-Paper-on-the-Judgment-of-the-Court-of-Justice-of-the-European-Union-of-6-October-2015,-C-36214.html>, és a rheinland-pfalzi adatvédelmi hatóság által kiadott állásfoglalást: https://www.datenschutz.rlp.de/de/aktuell/2015/images/20151026_Folgerungen_des_LfDI_RLP_zum_EuG_H-Urteil_Safe_Harbor.pdf.

⁴⁵ Lásd a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport 2015. október 16-i állásfoglalását (fenti 8. lábjegyzet).

A Bíróság nem kérdőjelezi meg ítéletében a Bizottság 95/46/EK irányelv 25. cikkének (6) bekezdése szerinti arra vonatkozó hatáskörét, hogy megállapítsa, hogy egy harmadik ország megfelelő védelmi szintet biztosít, feltéve, hogy a Bíróság által megállapított követelmények érvényesülnek. Ezen követelményekkel összhangban a 95/46/EK irányelv felváltását célzó 2012. évi általános adatvédelmi rendeletre irányuló javaslat⁴⁶ tovább pontosítja és részletezi azokat a feltételeket, amelyek mellett a megfelelőségi határozatokat el lehet fogadni. A Schrems-ügyben hozott ítéletében a Bíróság azt is pontosította, hogy amikor a Bizottság elfogad egy a megfelelőségi határozatot, az a visszavonásig, megsemmisítésig illetve az Európai Bíróság általi érvénytelenné nyilvánításig valamennyi tagállamra és szervekre nézve kötelező, beleértve az adatvédelmi hatóságokat. Az érvénytelenné nyilvánításra kizárólag az Európai Bíróság rendelkezik hatáskörrel. Továbbra is az adatvédelmi hatóságok az illetékesek a 95/46/EK irányelv 28. cikkének (4) bekezdése értelmében az arra irányuló kérelmek megvizsgálására, hogy az adattovábbítás megfelel-e az ezen irányelvben előírt (a Bíróság értelmezése szerinti) követelményeknek, de nem hozhatnak végleges döntést. A tagállamoknak lehetővé kell tenniük, hogy a kérdéssel nemzeti bírósághoz lehessen fordulni, amely pedig az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 267. cikke szerint előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordulhat a Bírósághoz.

Ezen túlmenően a Bíróság kifejezetten megerősítette, hogy amennyiben egy harmadik ország tanúsítási rendszerhez folyamodik (például a védett adatkikötőre vonatkozó elvek), az nem zárja ki, hogy a megfelelőség a 95/46/EK irányelv 25. cikk (6) bekezdés szerinti megállapítását, amíg rendelkezésre állnak olyan hatékony felderítési és felügyeleti mechanizmusok, amelyek a gyakorlatban lehetővé teszik, hogy azonosítsák és szankcionálják az adatvédelmi szabályok megsértését.

Tekintettel arra, hogy a védett adatkikötőről szóló határozat nem tartalmaz megfelelő megállapításokat e vonatkozásban, azt a Bíróság érvénytelennek nyilvánította. Egyértelmű tehát, hogy az EU és az Egyesült Államok közötti adattovábbításokat már nem lehet önmagában ez alapján, azaz kizárólag a védett kikötőre vonatkozó elveknek való megfelelésre hivatkozással végezni. Mivel az olyan harmadik országokba történő adattovábbítások, amelyek nem biztosítanak megfelelő szintű védelmet (vagy legalábbis a védelem megfelelőségét nem állapította meg bizottsági határozat a 95/46/EK irányelv 25. cikkének (6) bekezdése szerint) alapvetően tilosak⁴⁷, az ilyen adattovábbítások kizárólag akkor lesznek jogszerűek, ha az adatátadó hivatkozhat valamely, a fenti 2. szakaszban ismertetett alternatív eszközre. A megfelelőségi határozat hiányában az adatátadó – az adatvédelmi hatóság

⁴⁶ Az Európai Bizottság javaslata a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre (általános adatvédelmi rendelet) irányuló javaslata. Lásd még az Európai Parlamentnek a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre (általános adatvédelmi rendelet) irányuló javaslatáról szóló, 2014. március 12-i jogalkotási állásfoglalását, COM(2012)0011 – C7-0025/2012 – 2012/0011(COD); A személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (általános adatvédelmi rendelet) szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló tanácsi javaslat, egy általános megközelítés előkészítése, 9565/15. A javaslat jelenleg a jogalkotási folyamat végső szakaszában tart.

⁴⁷ Lásd a 95/46/EK irányelv (57) preambulumbekkezdését.

ellenőrzése melletti – felelőssége annak biztosítása, hogy az érintett adattovábbítás vonatkozásában érvényesülnek az ezen eszközökre (azok egyikére) hivatkozás feltételei.

Az ítélet hatálya a Bizottság védett adatkikötőről szóló határozatára korlátozódik. Azonban az összes többi megfeleléségi határozat⁴⁸ tartalmaz az adatvédelmi hatóságok hatásköreire vonatkozó, a biztonságos kikötőről szóló határozat 3. cikkével egyező korlátozást, amelyet a Bíróság érvénytelennek tekintett⁴⁹. A Bizottság most arra készül, hogy levonja a szükséges következtetéseket az ítéletből, és gyorsan előkészítsen egy, az alkalmazandó komitológiai eljárás alapján elfogadandó határozatot, amely felváltja e rendelkezést az összes meglévő megfeleléségi határozatban. Továbbá, a Bizottság rendszeresen értékelni fogja a meglévő és jövőbeli megfeleléségi határozatokat, ideértve ezen határozatok működésének a szóban forgó harmadik országok illetékes hatóságaival történő rendszeres közös értékelését is.

4. KÖVETKEZTETÉS

Amint azt a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport megerősítette, a vállalatok továbbra is használhatják az adatáramlást engedélyező alternatív eszközöket jogszerű adattovábbításra olyan harmadik országokba, mint például az Egyesült Államok. A Bizottság mindazonáltal úgy véli, hogy a személyes adatok Egyesült Államokba történő továbbításának megújult és stabil kerete továbbra is kulcsfontosságú prioritás. Egy ilyen keret a legátfogóbb megoldás arra, hogy biztosított legyen az európai polgárok személyes adatainak tényleges és folyamatos védelme, ha azokat az Egyesült Államokba továbbítják. A transzatlanti kereskedelem számára is ez a legjobb megoldás, mivel egyszerűbb, kevésbé nehézkes és ezáltal kevésbé költséges átviteli mechanizmust biztosít, különösen a kkv-k számára.

A Bizottság 13 ajánlása alapján már 2013-ban tárgyalásokat kezdett az Egyesült Államok kormányával a transzatlanti adattovábbításról szóló új megállapodásról⁵⁰. Már eddig is jelentős előrehaladás történt a két oldal álláspontjainak közelítése terén, például a biztonságos kikötőre vonatkozó adatvédelmi alapelvek az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériuma és az Egyesült Államok Szövetségi Kereskedelmi Bizottsága általi szigorúbb ellenőrzése és végrehajtása, a fogyasztók adatvédelmi jogainak átláthatóbbá tétele, a vitás ügyekben a jogorvoslati lehetőségek könnyebbé és olcsóbbá tétele, és a biztonságos kikötőben résztvevő vállalatokból nem biztonságos kikötőben résztvevő vállalatokhoz történő adattovábbításra (pl. feldolgozásra vagy további feldolgozás céljából) vonatkozó szabályok egyértelműbbé tétele révén. Most, hogy a biztonságos kikötőről szóló határozatot érvénytelennek nyilvánították, a Bizottság fokozta a tárgyalásokat az Egyesült Államok kormányával annak érdekében, hogy a Bíróság által megfogalmazott jogi követelmények teljesüljenek. A Bizottság célja az, hogy ezeket a megbeszéléseket lezárja és e célt elérje három hónap alatt.

⁴⁸ Jelenleg megfeleléségi határozatokat az alábbi országok tekintetében fogadtak el: Andorra, Argentína, Kanada, a Feröer-szigetek, Guernsey, Izrael, a Man-sziget, Jersey, Uruguay, valamint Új-Zéland, Svájc. Lásd: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/international-transfers/adequacy/index_en.htm.

⁴⁹ Lásd a Schrems-ügyben hozott ítélet 99–104. pontját.

⁵⁰ Lásd a fenti 4. lábjegyzetet.

Mindaddig, amíg a megújított transzatlanti keret érvénybe lép, a vállalkozásoknak az alternatív adattovábbítási eszközökre kell hagyatkozniuk. Ez a lehetőség azonban felelősséget ró az adatátadókra, amelyet az adatvédelmi hatóságok felügyelnek.

Ellentétben azzal a helyzettel, amikor a Bizottság azt állapította meg, hogy egy harmadik ország gondoskodik a megfelelő szintű adatvédelemről, és erre az adatátadók támaszkodhattak az EU-ból történő adattovábbítás során, ez utóbbiak továbbra is felelősek annak ellenőrzéséért, hogy az alternatív eszközök alkalmazása során a személyes adatok hatékony védelemben részesülnek. Ennek részeként szükség esetén megfelelő intézkedéseket kell hozni.

E tekintetben az adatvédelmi hatóságok központi szerepet töltenek be. Az érintettek alapvető jogainak fő védelmezőiként az adatvédelmi hatóságok egyaránt felelősek és jogosultak az EU-ból harmadik országokba irányuló adattovábbítások felügyeletéért, és ennek során teljes függetlenséget élveznek. A Bizottság felhívja az adatkezelőket az adatvédelmi hatóságokkal történő együttműködésre, ezáltal segítve e hatóságokat, hogy hatékonyan végezni felügyeleti szerepüket. A Bizottság továbbra is szorosan együtt fog működni a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoporttal az uniós adatvédelmi jogszabályok egységes alkalmazásának biztosítása érdekében.